

ISBN: 978-975-2482-10-4

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 9

Tarih

Editör

Cihan Aldık

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Sezai Saraç

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Mart 2018
İstanbul

ketebe.com.tr

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

İhlas Gazetecilik A.Ş.

Matbaa Sertifika No: 12227

Merkez Mah. 29 Ekim Cad.

İhlas Plaza No: 11 A/41

Yenibosna Bahçelievler / İstanbul

Tel: 212.454 37 11

99 Soruda Lozan

MUSTAFA BUDAK

KETEBE

Mustafa Budak

Aslen Trabzonlu (Beşikdüzü) bir ailenin çocuğu olarak 12.12.1962'de Tunçbilek (Kütahya)'da doğdu. Kayseri Mimarşinan Öğretmen Lisesi'ni (1980) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü (1985) bitirdi. 1987'de "Osmanlı-Özbek Siyasî Münasebetleri (1510-1740)" adlı teziyle yüksek lisansını tamamladı. Aynı yıl İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi olarak atandı. 1991'de Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı'na geçti. Eylül 1991-Şubat 1992 tarihleri arasında, yabancı dil ve arşiv çalışmaları için İngiltere'de bulundu. Aralık 1993'te "1853-1856 Kırım Savaşı'nda Kafkas Cephesi" adlı teziyle Tarih Doktoru unvanını aldı. Nisan 1999'da yardımcı doçent, Kasım 1999'da ise Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı'nda doçent oldu. Mayıs 2001'de, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı Doçentlik kadrosuna atanan Budak, 25 Mayıs 2004'de, Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı oldu.

27 Mayıs 2015'te İstanbul Üniversitesi'nde profesör oldu. 29 Haziran 2015 tarihinde Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcılığı görevinden ayrılarak İ.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde profesör olarak çalışmaya başladı. 19. ve 20. yüzyıl Kafkasya ile Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihleri (özellikle dış politika) üzerindeki çalışmalarını devam ettirmektedir. *İdealden Gerçeğe: Misak-ı Milli'den Lozan'a Dış Politika* (Küre Yayınları, İstanbul 2002) adlı yayımlanmış bir kitap ile çok sayıda bilimsel makalesi olup İngilizce bilmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

İçindekiler

Önsöz.....	13
1. Hangi askerî zafer, İtilaf Devletleri'ni Türklerle barış konferansı toplamaya sevk etti?	17
2. Barış konferansı kararı nasıl alındı?.....	18
3. Barış konferansı için Lozan'dan önce başka şehirler önerildi mi?.....	21
4. İtilaf Devletleriyle barış konferansı niçin Lozan'da yapıldı?.....	22
5. Genel olarak İtilaf Devletleri, Lozan Konferansı'na hangi amaçla gelmişlerdi?.....	23
6. Britanya, Lozan Konferansı'na hangi barış şartlarıyla gelmişti?....	24
7. Türk heyeti ne gibi düşünce ve amaçla Lozan Konferansı'na katılmıştı?.....	27
8. Barış Konferansı'na İtilaf Devletleri'nden başka hangi devletler katıldı?.....	28
9. Lozan'da yapılan barış konferansının resmî adı neydi?.....	29
10. Bu isimden başka bir teklif yapıldı mı?.....	30
11. Konferansta hangi diller resmen geçerliydi?.....	31

12. Lozan'da Türkiye'yi hangi hükümet temsil etti?.....	32
13. İşgal altında da olsa İstanbul'da resmen ve hukuken bir Osmanlı Hükümeti varken Lozan'da Türkiye'yi niçin Ankara BMM Hükümeti temsil etti?.....	33
14. İstanbul Hükümeti, Lozan Barış Konferansı'na katılmak istemiş midir? Eğer istemişse gerekçesi nedir?.....	35
15. Lozan Konferansı'na Mustafa Kemal Paşa neden gitmemiştir?.....	36
16. Lozan Konferansı'nda Türkiye'yi temsil eden Türk heyetine kim başkanlık yapmıştır?.....	37
17. Mustafa Kemal Paşa (Atatürk) Lozan'a giden Türk heyetinin başkanlığına İsmet Paşa'yı niçin tercih etmiştir?.....	38
18. Lozan'a giden Türk heyetinde kimler vardı?.....	40
19. Temsil heyetimizi kim seçmiştir?.....	43
20. Lozan Konferansı'na Türk heyetinin bir üyesi olarak Yahudi Hahambaşısı Haim Naum Efendi katıldı mı?.....	44
21. Lozan'daki Türk heyetinin masrafları nasıl karşılandı?.....	46
22. Lozan Barış Konferansı'nda İtilaf Devletleri İsmet Paşa heyetini, Osmanlı Devleti'nin bir varisi olarak görmüşler midir?.....	47
23. Buna karşılık, İsmet Paşa heyeti, kendisini hangi konumda görmüştür?.....	48
24. Lozan Konferansı'na giderken Ankara Hükümeti, İstanbul'daki Osmanlı Hükümeti'nden yardım teklifi aldı mı?.....	49
25. Lozan Konferansı hangi tarihler arasında yapılmıştır?.....	51
26. Lozan Konferansı niçin bir hafta gecikmeyle başlamıştır?.....	52
27. Barış konferansı öncesinde Fransa, Ankara Hükümeti'ne verdiği sözleri tutmuş mudur?.....	53
28. Lozan Konferansı'na giden Türk heyetine bir talimatname verilmiş miydi?.....	54
29. Bu talimatnamenin kırmızı çizgileri var mıydı?.....	56
30. Lozan Konferansı'nda hangi komisyonlar vardı?.....	57

31. İsmet Paşa bu komisyonlarda başkanlık yapmak istedi mi?..... 58
32. Lozan Konferansı'nda İsmet Paşa'nın izlediği siyaset neydi?..... 59
33. İsmet Paşa ile Ankara'daki İcra Vekilleri Heyeti Reisi Rauf Bey (Orbay), Lozan Konferansı sürecinde yeterli iletişim kurmuşlar mıdır? 60
34. İngiliz istihbaratının Ankara ile Lozan'daki Türk heyeti arasındaki konuşmaları/haberleşmeleri telgraf hatlarına girerek öğrendikleri doğru mudur?..... 61
35. Musul Vilayeti meselesi Lozan Konferansı'nda hangi komisyonda, ne zaman görüşülmüştür?..... 62
36. İngilizler, Musul Vilayeti konusunda İsmet Paşa'ya gayriresmî bir teklif yapmışlar mıdır? 63
37. Lozan Konferansı'nın ilk döneminde İngiliz ve Türk heyetlerinin Musul Vilayetleri politikasının esası neydi ve sonuç ne oldu?..... 64
38. Lozan Konferansı kesintiye uğrayınca yeniden savaş çıkma ihtimali var mıydı? 65
39. Savaşın çıkması halinde TBMM Hükümeti'nin bir askerî harekât planı var mıydı?..... 66
40. Lozan Konferansı'nın kesintiye uğrama arifesinde Lord Curzon ve İsmet Paşa hangi düşüncelere sahiptiler?..... 67
41. Lozan Konferansı'nı kesintiye uğratan en önemli meseleler hangileridir? 70
42. İtilaf Devletleri, Lozan Konferansı'nın kesintiye uğramasından önce Türk heyetine bir barış projesi sunmuş mudur?..... 71
43. Bu İtilaf Devletleri'nin barış projesine karşı İsmet Paşa, Lozan'dan ayrılmadan önce bir barış projesi vermiş midir? 72
44. Lozan Konferansı'nın kesintiye uğraması karşısında Mustafa Kemal Paşa ile İsmet Paşa'nın tavrı ne olmuştur? 73
45. İsmet Paşa, Türkiye'ye dönünce kimlerle görüşmüştür? 76
46. TBMM'deki oturumlarda Lozan görüşmelerine yönelik yoğun eleştirilere bakıldığında, bu meclis, Lozan Barış Antlaşması'nı onaylar mıydı? 77

47. Görüşmeler sonunda TBMM, barış konferansında izlenecek siyaset konusunda hükümete bir talimat vermiş midir?..... 79
48. Lozan Konferansı ile ilgili TBMM’de yapılan hararetli tartışmalar, Mustafa Kemal Paşa’yı barış antlaşmasının akıbeti konusunda nasıl etkilemiştir?..... 80
49. İtilaf Devletleri projesine karşılık Ankara Hükümeti ne yapmıştır? Bir karşı barış projesi hazırlayıp sunmuş mudur?..... 81
50. Lozan Konferansı’nda hilafet meselesi tartışılmış mıdır? 85
51. Lozan Konferansı’nda İsmet Paşa ya da diğer heyet üyeleri laiklikten söz ettiler mi? Söz verdiler mi? 87
52. Lozan’da, Türk Medeni Kanunu’nun değiştirilmesi hususunda İsmet Paşa ve Türk heyeti herhangi bir söz verdi mi? 88
53. Türk hukuk sistemiyle ilgili değişiklik talepleri bu kadar mıydı?.. 90
54. Lozan Barış Antlaşması hangi tarihte ve hangi devletler tarafından imzalanmıştır? 91
55. Bu antlaşma, hangi tarihte TBMM tarafından onaylanmıştır?..... 93
56. Lozan Antlaşması’na kabul oyu vermeyen (reddeden) milletvekilleri var mıdır?..... 94
57. Lozan Barış Antlaşması’nda Musul Vilayeti hakkında doğrudan bir madde var mıdır? 95
58. Bu hükmün Musul Vilayeti’nin kaybedilmesinde bir rolü var mıdır? 96
59. Lozan Barış Antlaşması’nda Türk-Suriye sınırı nasıl düzenlenmiştir?..... 97
60. Bu durumda, İskenderun sancağının statüsü ne olmuştur?..... 98
61. Lozan Konferansı’na Rusya katılmış mıdır? Katılmışsa hangi konularda müdahildir?..... 99
62. Lozan’da Boğazlar’ın statüsü nasıl oldu?..... 100
63. Lozan’da, Gelibolu’daki İtilaf Devletleri’ne ait mezarlıklarla ilgili uluslararası bir komisyon kurulmuş mudur? Ayrıca, mezarlıkların olduğu topraklar, İngiliz, Fransız ve İtalyan Hükümetlerine bırakılmış mıdır?..... 101
64. Lozan’da Batum ile ilgili bir madde var mıdır?..... 102

65. Lozan Barış Antlaşması'nda Batı Trakya hakkında bir madde var mıdır?.....	103
66. Öyleyse, Batı Trakya'daki Müslümanların hakları ne olmuştur?.....	104
67. Lozan'da Ermeni meselesi nasıl çözümlenmiştir?.....	105
68. Lozan Barış Antlaşması'nda 12 Ada ile Doğu Ege adaları hangi devletlere bırakılmıştır?.....	106
69. Lozan Barış Antlaşması'nda adalarla ilgili başka bir hüküm var mıdır?.....	107
70. Tuna nehri üzerindeki Adakale'nin statüsü ne oldu?.....	109
71. Lozan Barış Antlaşması'nda Kıbrıs ile ilgili bir madde var mıdır?.....	110
72. Lozan Barış Antlaşması'nda Mısır, Sudan, Libya ile ilgili maddelerin olması ne anlama gelmektedir?.....	111
73. Lozan Antlaşması'nda Türkiye'nin eskiden hükümları olduğu ülkelerdeki diğer egemenlik haklarından vazgeçtiğine dair bir madde var mıdır?.....	112
74. Lozan'da kapitülasyonlar kaldırıldı mı?.....	113
75. Lozan'da Türkiye'nin Almanya, Avusturya, Bulgaristan ve Macaristan'a olan borçları hakkında nasıl bir çözüme varılmıştır?.....	114
76. Lozan'da Osmanlı devrinde geçerli olan gümrük tarifeleri kaldırıldı mı?.....	115
77. Lozan'da Osmanlı borçları hakkında Türkiye'ye ne gibi yükümlülükler verildi?.....	116
78. Dünya Savaşı sırasında İtilaf Devletleri tarafından el konulan Osmanlı altınlarına ne oldu? Türkiye bu altın paraları geri alabildi mi?.....	117
79. Türkiye, 1. Dünya Savaşı öncesinde parası ödendiği halde İngiltere tarafından el konulan savaş gemilerini ya da parasını geri alabildi mi?.....	118
80. Yunanistan'dan niçin savaş tazminatı olarak sadece Karaağaç alındı?.....	119
81. İtilaf Devletleri Türkiye'den savaş tazminatı istediler mi?.....	120